

90 ÉVE SZÜLETETT DR. ALMÁSI ISTVÁN

**(Kolozsvár, 1934. december 8. – Kolozsvár, 2021. március 8.)
népzenekutató, a Magyar Művészeti Akadémia Népművészeti, Néprajzi
Tagozatának tagja (2005)**

I. DR. DOMOKOS MÁRIA ALMÁSI ISTVÁN NÉPZENEKUTATÓ¹

Almási István, az erdélyi magyar népzene kutatás első számú szaktekintélye régi erdélyi református lelkészfamília sarja. Dédapja Almási Sámuel, a 19. század neves dalgyűjtője, kinek nevét Erdélyi János Népdalok és mondák című kiadványából (1846–1848), valamint Bartalus István Magyar népdalok egyetemes gyűjteménye című művének hét kötetéből (1873–1896) ismerjük.

Almási István csaknem fél évszázadon át, 1957–2004-ig tevékenykedett a Kolozsvári Folklórintézetben. Tudományos kutatóként ő vitte és képviselte – sokszor egymaga – az erdélyi magyar népzene tudomány ügyét. Tudományos munkájával párhuzamosan egyházzenei és karvezetőként is működött, nyugdíjba vonulása után pedig az erdélyi magyar felsőfokú képzés intézményeiben vállalta a zenei folklórisztika oktatását.

¹ Dr. Domokos Mária írása az MMA felkérésére készült 2013. decemberében.

A szerző Szabolcsi Bence-díjas népzene kutató, zenetörténész, az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézetének nyugalmazott tudományos főmunkatársa.

Gyermekkorában kezdett hegedülni. 1951-től a kolozsvári zeneakadémia zenetanári és karvezetői szakára járt. Itt figyelt föl Jagamas János az ígéretes tehetségű diákra, és a Főiskola elvégzése után maga mellé vette a Kolozsvári Folklórintézetbe. Tudnivaló, hogy a Széchenyi-díjjal kitüntetett Jagamas János a II. világháború utáni erdélyi felsőfokú zenész- és tudósképzésnek egyik legjelentősebb személyisége volt. Kodály zeneszerzés-tanítványaként Budapesten végezte tanulmányait, és egyike volt azoknak, akik Erdély felé közvetítették a népzene alapuló új magyar zeneszerzés, zenetudomány és -pedagógia szellemét és szemléletét. A kolozsvári zenészek és zeneszerzők színéjébe Jagamas-tanítvány.

Almási István mesteréhez, Jagamas Jánoshoz és pályatársához, Kallós Zoltánhoz hasonlóan a nagy népzene gyűjtők közé tartozik. Népzenei szempontból ismeretlen vagy kevésbé feltárt partiumi és erdélyi területeken (Érmellék, Szilágyság, Lápos mente, Aranyosszék, Kis-Küküllő–Maros köze, Nyáradmente, Homoród mente, Háromszék), százharminc helységben mintegy ötezer vokális és hangszeres dallamot gyűjtött, és ezek zömének lejegyzését is elkészítette. Innen ered a tudományos tevékenysége háttérül szolgáló biztos néprajzi tájékozottság, rendkívüli hely- és anyagismeret.

Korai jelentős munkája a *Magyargyerőmonostori népköltészet* című monografikus jellegű anyagközlés (Olosz Katalinnal, 1969). Magyar, román és német táncdallamok forrásértékű közreadását tartalmazza a *245 népi táncdallam* című könyve (Iosif Herțaeval, 1970). Ez utóbbi létrejöttének kalandos-szomorú történetét egy tanulmányában később leírta. Ez az írása arra figyelmeztet bennünket, hogy az erdélyi magyar tudósok és alkotóművészek teljesítményének értékeléséhez nem nélkülözhető annak a társadalmi, politikai közegnek ismerete, amelyet a Ceaușescu-éra a kisebbségi sorban élő magyaroknak jelentett. Ennek a korszaknak pokoli légkörét az erdélyi szász kisebbségnek a maga szempontjából sikerült valamennyire nemzetközi szinten is kommunikálni, az erdélyi magyar kisebbségnek viszont még nem, vagy csak kevésbé. Almási István 1951-ben indult pályájának csaknem egésze erre az embertelen, tragikusan nehéz időszakra esett.

A teljes tanulmány megismerhető: [Almási István | népzene kutató](#)

DR. ALMÁSI ISTVÁN VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIÁJA

2019

„Most jöttem Erdélyből...” : írások népzénéről és népdalkutatásról / Almási István. - [Budapest] : MMA Kiadó, 2019., 160 p.

2019

Kallós Zoltán néprajzkutatói érdemei / Almási István. - In: "Most jöttem Erdélyből...". (ISBN 978-615-5869-45-7), 113-119. p.

2014

Pontosan, szépen : Almási István 80. születésnapjára / szerk. Salat-Zakariás Erzsébet. - Kolozsvár : Mega Könyvkiadó, 2014., 546 p.

2014

Colectia etnomuzicologica a lui János Jagamas in Institutul "Arhiva de Folclor a Academiei Romane" = Jagamas János népzenei gyűjteménye a Román Akadémia Folklór Archívumában = The ethnomusicological collection of János Jagamas at the Folklore Archive of the Romanian Academy / ed. de Pávai István, Zakariás Erzsébet, Cluj-Napoca ; Budapest : Inst. "Arhiva de Folclor a Acad. Romane"; MTA BTK Zenetudományi Int; Hagyományok Háza, 2014, 95 p.: ill.; 21 cm, 978 615 5927 04 1
kötött

2012

Bartók Béla román népzene kutatásai / Almási István, 2012. - In: Részletek az egészhez. (ISBN 978-963-446-676-5), p. 232-244., p. 232-244., A tanulmány külön másolatban is
Almási István anyagában

2009

A népzene jegyében : válogatott írások / Almási István. - Kolozsvár : Európai Tanulmányok Alapítvány Kiadója, 2009., 333 p.

2009

A népzene jegyében : válogatott írások / Almási István. - Kolozsvár : Európai Tanulmányok Alapítvány Kiadója, 2009., 333 p.

2007

Egy kis madárka ül vala : erdélyi szász népköltészet Kányádi Sándor fordításában = Es sass ein klein Waldvögelein : siebenbürgisch-sächsische Volkslieder übertragen von Sándor Kányádi, [2. kiad.], Kolozsvár : Kriterion, 2007, 160 p.: ill.; 23 cm, 978 973 26 0897 5

2003

Monostori sugár torony : Bogdán János magyargyerómonostori népdalgyűjtése 1906-ban / közzéteszi Almási István. - Kolozsvár : Kriza János Néprajzi Társ., 2003., 81 p. - (Kriza könyvtár).

1995

Erkel Ferencről és koráról / szerk. Bónis Ferenc. - Budapest : Püski, 1995., 211 p -
(Magyar zenetörténeti tanulmányok).

1986

Virágok vetélkedése : régi magyar népballadák / a dallamokat vál., sajtó alá rend.
Almási István ; Faragó József gondozásában. - Bukarest : Kriterion, 1986., 380 p.

1986

Fabó Bertalan levelei Seprődi Jánoshoz / Almási István, 1986, p. 284-313., p. 284-313.

1983

Sorvégelnyelés népdalainkban / Almási István, 1983. - In: Zenetudományi írások, 1983,
p. 131-141., p. 131-141.

1980

Kocsis Lajos századeleji népzene gyűjtése / Almási István, 1980. - In: Zenetudományi
írások, p. 271-297., p. 271-297.

1979

Szilágysági magyar népzene / közléteszi Almási István. - Bukarest : Kriterion, 1979., 330
p. . - Magyar-román közös kiadás

1974

Bartók és az edélyi magyar népzene kutatás / Almási István. - In: Bartók-dolgozatok,
103-110. p.

Almási István néprajzkutató (portré) (48:36)

Almási István 1957 és 2004 között a Kolozsvári Folklórintézet népzene kutatója, majd tudományos főmunkatársa volt. Népzene gyűjtőként 130 erdélyi és partiumi helységben mintegy 5000 vokális és hangszeres dallamot gyűjtött, túlnyomórészt az addigi kutatások által le nem fedett területeken. Elméleti munkáiban főleg a népi dallamok osztályozási, rendszerezési és tipológiai kérdéseivel, az etnikai kölcsönhatásokkal, módszertani problémákkal és a népzene kutatás történetével foglalkozott. A filmben életéről és pályájáról beszél az MMA akadémikusa.

Rendező, producer: Xantus Gábor
Xantusfilm Documentaries, 2012

ALMÁSI ISTVÁN NÉPZENEKUTATÓ MŰHELY KOLOZSVÁRON²

Constantin Brailoiu egykori munkatársa, Harry Brauner kezdeményezésének eredményeképpen 1949. április 6-án Bukarestben a Művelődésügyi Minisztérium fennhatósága alatt megalakult a Folklór Intézet. Voltaképpen két jelentékeny népzenei gyűjteményt vontak össze, hogy a korszerű kutatások alapjául szolgáljanak: a régebbi Oktatási és Művelődési Minisztérium Fonogramm Archívumát és a Román Zeneszerzők Társaságának Folklór Archívumát. Az előbbit George Breazul alapította volt 1927-ben, az utóbbit Constantin Brailoiu 1928-ban³. A2. világháborút követő időszakban érvényesített nemzetiségpolitikai irányvonalnak megfelelően, ugyancsak 1949 tavaszán létrehívták a Folklór Intézet Kolozsvári Osztályát azzal a rendeltetéssel, hogy az erdélyi román folklór mellett a romániai magyar népzene, népköltészet és néptánc, illetve később még az erdélyi szász népköltészet gyűjtésének, tárolásának, rendszerezésének, tanulmányozásának és kiadásának tudományos műhelye legyen. Az anyaintézménnyel ellentétben a kolozsvári fiók nem örökölt korábban hangfelvevőgéppel rögzített, hatalmas népzenei kincsestárat. Egyedül Jagamas János vitte oda, kinevezése után, a Kászon-patak mentén fekvő falvakban, Csíkménaságon, az udvarhelyszéki Kápolnásfaluban és a mezőségi Kendilónán a negyvenes évek elején készített, értékes helyszíni lejegyzéseit, mintegy 350 dallamot. Ettől eltekintve a munkát az alapfeltételek fokozatos megteremtésével kellett kezdeni.

Az évtizedek során a tudományos és művelődési életnek a változó ideológiai-politikai szempontok szerinti átszervezései természetesen a Kolozsvári Osztályra is kihatottak. Másrészt fölötte szerv irányítása és felügyelete alá kerülve többször módosult a tevékenységi területe s következésképpen az elnevezése is. 1964-ben, amikor új életre keltették a Román Tudományos Akadémia kutatóintézeteit, az Osztályt az Akadémia Kolozsvári Fiókja alá rendelték, s egyszersmind feladatkörét kibővítették a tárgyi néprajzzal, új elnevezése pedig a Román Szocialista Köztársaság Akadémiája Kolozsvári Fiókjának Etnográfiai és Folklór Osztálya lett. Ugyanabban az évben, miután Ion Murlea, a legnagyobb tekintélyű erdélyi néprajztudós kapott osztályvezetői megbízatást, az általa 1930-ban szintén Kolozsváron létesített akadémiai Folklór Archívumot egyesítették az Osztállyal. Ezért azóta általában 1930-tól számítják

² Zenetudományi Dolgozatok 2003/2.

³ Brailoiu archívuma 1928-ban intézményesült, de valójában már 1925 óta működött.

az intézmény történetét. 1969-ben ismét fordulat következett be: az újonnan létrehozott Társadalmi és Politikai Tudományok Akadémiája Kolozsvári Társadalomtudományi Központjához helyezték át Etnográfiai és Folklór Alosztályként (közös igazgatás alatt olyan tudományszakokkal, mint a jog- és közgazdaságtudomány, a filozófia, a szociológia, a lélektan és a neveléstudomány). 1975-ben – úgymond a kutatás, az oktatás és a termelés egységének biztosítása céljából – az Osztály a többi kutatócsoporttal együtt a Babeş-Bolyai Egyetem Társadalomtudományi Központjához került. 1990 elején különvált a sokféle tudományágtól, és azóta, mint a Román Tudományos Akadémia Kolozsvári Folklór Archívuma önállóan működik. A gyakori névváltozás, illetve a kutatási terület időnkénti bővülése-szűkülése ellenére a szakmai köztudat mindig Kolozsvári Folklórintézetként és az erdélyi magyar népzene kutatás műhelyeként tartotta számon.

*Zenetudományi dolgozatok 2003, 359-363 MTA
Zenetudományi Intézet, Budapest*

Az 1949-es induláskor az intézet vezetője a népzene kutató Szegő Júlia volt. Mellette egy magyar és egy román etnomuzikológus, Jagamas János és Ioan R. Nicola, valamint egy néptánckutató, Elekes Dénes volt a munkaközöségtagja. Utóbbi azonban nemsokára távozott. Helyét a népköltészeti kutató Faragó József foglalta el, és később rövid ideig ő irányította a csoport tevékenységét. Öt éven át Jagamas János, majd 1959 őszétől 1960 májusáig háromtagú testület állt az intézet élén: Jagamas János, Ioan R. Nicola és George Sbârcea. Ezután a következők voltak osztályvezetők: 1960-tól Virgil Medan, 1964-től Ion Murlea, 1966-tól Dumitru Pop, 1969-től Ion Talo?, majd 1985-től máig Ion Cuceu (1990-től igazgatói címmel).

A továbbiakban a magyar népzene kutatók és munkásságuk ismertetésére szorítkozom. 1954 és 1959 között Gurka László, mint tudományos munkatárs, 1958 és 1962 között Schuster Nagy Ildikó, mint archivista dolgozott az intézetben. 1957 óta Almási István lát el népzene kutatói feladatokat. Ugyanebben az évben vonult nyugdíjba Szegő Júlia. Három év múlva az álláshalmozást tiltó törvényre való hivatkozással Jagamas Jánost, akárcsak Ioan R. Nicolát, felszólították, hogy döntsön: tudományos főmunkatársi vagy a kolozsvári Gh. Dima Zenekonzervatóriumban betöltött tanári tisztségét kívánja megtartani. Mindketten az utóbbit választották, így 1960 óta az intézetnek egy magyar népzene kutatójavan.

Létezésének első évtizedében az osztály nem egy vállalkozásában külső munkatársak is közreműködtek. A legtöbben Jagamas tanítványai voltak, akik már főiskolai hallgató korukban, tanáruk útmutatásával, bekapcsolódtak a népdalgyűjtési, lejegyzési és kiadási tevékenységbe, és egész életpályájukat meghatározta a folklorisztikához való kötődésük. A legismertebb nevek: Ligeti György, Sárosi Bálint, Szenik Ilona,⁴ Kallós Zoltán, Forrai G. Magdolna, Demény Piroska,⁵ Sebestyén Dobó Klára, Kusztosné Szabó Piroska és Zsizsmann Ilona. Lejegyzett anyagukat rendszerint átadták az intézet archívumának. Jagamas távozása után azonban kapcsolatuk az osztállyal meggyérült, és egyre ritkább kivételnek számított, ha valaki a gyűjtését az intézet dallamtárában kívánta elhelyezni. Ilyen kivétel volt Horváth István, a néhai jeles költő, aki készséges segítőtársa volt Jagamasnak magyarozdi kutatásai idején, és ragaszkodott ahhoz, hogy saját értékes magnetofonfelvételeiről másolat készüljön az archívum számára. Említésre érdemes anyaggal gazdagították a dallamtárat azok az önkéntes gyűjtők is, akik 1957-ben a Művelődési Útmutatóban közzétett pályázati felhívás ösztönzésére jegyezték le és küldték be népdalokat: Balázs Árpád Körösfőn, Fülöp József Korondon, Kónyi József Magyarapason, Nagy Ferenc Buzaházán, Szabó Kálmán pedig Magyarzsákodon, Pipén, Székelyszenterzsébeten és Székelyvéckén végzett gyűjtést. Az utóbbi évtizedekben mindenesetre inkább a magángyűjtemények gyarapodása és egyéni hasznosítása tapasztalható. Az intézetnek a kutatási célkitűzések ésszerű összehangolásában hajdan játszott szerepe tehát megszűnt.

A kolozsvári folkloristák hosszú ideig kénytelenek voltak a magyarországi szakemberektől elszigetelve dolgozni. Mindössze Kodály Zoltán és Jagamas János 1950 és 1964 között váltott néhány levele révén adódott valamelyes összeköttetés. Az elzártság jege 1967-ben tört meg, amikor budapesti néprajzkutatók kezdtek Erdélybe látogatni. A kapcsolatteremtésben Kósa László és Martin György járt az élen. Ám teljesen akadálytalan kortársi viszonyok igazában csak az 1989. decemberi fordulat után bontakoztak ki és állandósultak.

A személyes találkozások és véleménycserék sokáig tartó hiánya, valamint a helyi, politikai sugalmazású elvárások ellenére az erdélyi magyar népzene kutatása a kolozsvári műhelyben az első naptól kezdve mindvégig következetesen a magyar népzene tudomány általános törekvéseihez, elveihez és módszereihez igazodott. Ez mindenekelőtt annak volt köszönhető, hogy Jagamas

4 Neve az ötvenes években többnyire J. Szenik Ilona változatban fordult elő.

5 Régebben Cs. Szabó Piroska, illetve D. Szabó Piroska néven szerepelt.

Jánost, a romániai magyar zenefolklorisztika irányító személyiségét budapesti zeneakadémiai tanulmányai idején maga Kodály Zoltán avatta be a népdalkutatás titkaiba. Jagamast és munkatársait irányítúként vezérelte Kodály intése: „A legragyogóbb elmélet kártyavárként omlik össze egyetlen új adat súlya alatt. Elméletek elavulnak, hibátlanul közölt anyag soha.”⁶ Ennek a gondolatnak a fényében a megbízható adatok feltárása látszott a legfontosabb feladatnak. Először is a régebben gyűjtött és kiadott anyag – főként időhiányra, részben pedig szemléletmódbeli és kutatásszervezési okokra visszavezethető – területi meg műfaji aránytalanságainak és hézagainak kiegyenlítését, illetve pótlását kellett minél sürgősebben megoldani. Az intézet tagjai haladéktalanul munkához is láttak azokon a tájakon, amelyekre korábban nem jutottak el a folkloristák, és amelyekről elégtelen mennyiségű adat került elő. Gyűjtési gyakorlatukban Bartók Béla és Constantin Brailoiu részletesen kidolgozott módszertani elveit követték. Nagy mennyiségű dallamot sikerült összegyűjteniük a Fekete-Körös völgyében, az Érmelléken, a Szilágyságban, Szatmár megyében, a Lápos völgyében, Kalotaszegen, a Mezőségen, Aranyosszéken, a Maros és a Kis-Küküllő közén, a Nagy-Szamos és a Felső-Maros mentén, Hunyad megyében, Nyáradmentén, a Nyikó mentén, sóvidéki, gyergyói, csíki, kászoni, gyimesi, Homoród menti, háromszéki, barcasági és moldvai falvakban.

A gyűjtőterület kiszélesítésével párhuzamosan mélyült is a kutatás. Népzenei monográfiák összeállításának szándékával a kalotaszegi Inaktelkén és a moldvai Trunkon Jagamas és követői megpróbálták úgyszólván az egész dalkincset felszínre hozni, az egyéniségvizsgálat jegyében pedig egy magyaréi (Felső-Maros menti) és egy szurdoki (Zsibó környéki), kiemelkedően nagy tudású énekestől egyenként több mint félezer dalt jegyeztek le. Az alkalomhoz nem kötött szöveges népzene műfajain kívül a hangszeres táncdallamoknak és a népszokásokhoz fűződő daloknak is fokozott figyelmet szenteltek. (Sajnos a monografikus kísérletek nem jutottak túl az adatgyűjtésnek, a változatcsoportok összeállításának és egykét részletkérdés kidolgozásának a szakaszán.) Kezdetben, noha 1949 és 1953 között rendelkezésükre állott a fonográf, a kutatók eszköztárát elsősorban a kottapapír, a ceruza, a radír és a szalagmetronóm alkotta. A legtöbb dallamot a terepen hallás szerint írták le. Gépi felvételeket csak az énekesek és repertoárjuk előzetes megismerése és körültekintő kiválasztása után készítettek. 1953-ban az osztály felszerelése

6 A Magyar Népzene Tára. Szerkesztette: Bartók Béla és Kodály Zoltán. II. Jeles napok. Sajtó alá rendezte Kerényi György. Budapest 1953, VIII.

kiegészült magnetofonnal, s attól kezdve hovatovább nagyobb lett a mágneses szalagra rögzített adalékok aránya, ám a helyszíni lejegyzések sem szüneteltek. Az archívumban őrzött mintegy 20.000 magyar vokális és hangszeres népzenei adat a gyűjtési technika tekintetében a következőképpen oszlik meg: kb. 9500 helyszíni lejegyzés, 1200 fonográf- és 9300 magnetofonfelvétel. Használhatóságuk idejének meghosszabbítása érdekében a fonográfhengereken levő hangzó anyagot 1973-ban átmásolták magnetofonszalagokra. A dallamkészletben való eligazodást a gyűjtések időrendje alapján vezetett nyilvántartási, illetve a megyék, s azokon belül a helységek betűrendje szerint összeállított földrajzi katalógus, továbbá az egyes felvételekhez tartozó magnetofonlapok, valamint az adatközlőket és dallamismeretüket bemutató ún. személyi lapok könnyítik meg.

A gyűjtéssel és a lejegyzéssel egyidejűleg Jagamas elemezte és rendszerezte a dalanyagot, majd elkészítette az erdélyi és a moldvai magyar dallamok típuskatalógusát, szilárd alapot biztosítva a további tudományos vizsgálódásokhoz. Lényegében ez a katalógus tette lehetővé, hogy *Adatok a romániai magyar népzenei dialektusok kérdéséhez* című, először német nyelven megjelent, nagyjelentőségű tanulmányában összefoglalja a legújabban feltárt adalékokból leszűrhető tanulságokat.⁷ Rámutatott, hogy a magyar népzene dialektusterületeiről régebben megrajzolt helyzetkép megváltozott, ugyanis a moldvai csángóság dallamait különálló zenei dialektusnak kell tekinteni, az erdélyi népzene pedig a régi stílusú dallamokban élesen kidomborodó területi sajátosságok folytán több alegységre osztható. Viszont a Székelyföld népzenejét és az új stílusú dallamokat illetően Bartók Béla egykori megállapításainak érvényessége nem csökkent.

Úgyszintén az említett típuskatalógus volt a leghasznosabb segédeszköz ahhoz a munkához, amely 1958-ban Jagamas *Rómániai magyar népdalok* című – Faragó József részvételével összeállított – gyűjteményét eredményezte. A kolozsvári műhelyben kifejtett tudományos tevékenységnek ez a legkimagaslóbb műve, mely, mint ismeretes, kiadói huzavonák miatt csak 1974-ben láthatott napvilágot, a legfontosabb stílusokat, illetve a legjellegzetesebb típusokat képviselő dallamváltozatokat tartalmazta, például ötfokú kvintváltó és ereszkedő dallamokat, kanásztánc ritmusú dallamokat, dudanótákat, pszalmódizáló dallamokat, a diatonikus sirató stílus körébe tartozó dallamokat, „jamóta” típusú dalokat, aszimmetrikus ritmusú dallamokat, parlando bevezetésű

7 Jagamas János: Beiträge zur Dialektfrage der ungarischen Volksmusik in Rumänien. In: *Studia memoriae Béla Bartók sacra*. Budapest 1956, 469-501.

táncdallamokat stb. Néhány közzétett dallam azelőtt ismeretlen volt a szakirodalomban. A dalok sorrendjét zenei ismérvek szabták meg. A régi stílusú, valamint a román és a műzenei eredetű dallamok (vegyesen) a sorzáró hangok emelkedő irányában, azújstílusú dalok pedig a jellemző dallamszerkezetek szerint csoportosítva következtek egymás után. A szótárszerű elrendezési mód egyértelműen azt kívánta hangsúlyozni, hogy folytatásra méltó mintaképpül Bartók Béla és Kodály Zoltán közös műve, az *Erdélyi magyar népdalok*című, 1923-ban megjelent kötet szolgált.

Jagamas János nevét legelőször Moldvai csángó népdalok és népballadák című – Faragó József és Szegő Júlia közreműködésével – 1954-ben kiadott könyve tette szélesebb körben ismertté. Hajlottabb korában alkotott két művet, a *Magyaró énekes népzeneje. Egy Felső-Maros menti falu magyar néphagyományaiból* című gyűjteményét⁸ és *A népzene mikrokozmoszában* című tanulmánykötetét⁹ is illik az intézetről szóló ismertetésben megemlíteni, hiszen, jóllehet már több mint két évtizede nem volt tagja, mindkét könyv alapanyagát még az ötvenes években, mint az osztály tudományos főmunkatársa, illetőleg vezetője gyűjtötte össze. Sőt, amikor a magyarós könyv sajtó alá rendezési munkálatait végezte és *Szemelvény Trunk népzenejéből* című tanulmányát írta (Anépzene mikrokozmoszában című kötet számára), ismét naponta bejárt az intézetbe, hogy magnetofonfelvételeit újrhallgatva ellenőrizze és kiegészítse korábban készített lejegyzéseit.

Az 1950–60-as évek kiadványai közül Szegő Júlia és Sebestyén Dobó Klára kötöttem bokrétát. 150 népdalcímű antológiája (1958), valamint Olasz Katalin és Almási István *Magyargyerőmonostori népköltészet*című gyűjteményének (1969) zenei fejezete készült a kolozsvári műhelyben. A két kötet kiadási éve közötti bő évtized volt az az időszak, amelyben egyetlen folklorisztikai jellegű könyv sem jelent meg. Még a tudományos igényű mesekiadás is szünetelt. Persze nem a folkloristák váltak mind egyszerre terméketlenné.

A kiadók és a szerkesztőségek érdeklődése a népi műveltség iránt – nyilvánvalóan a politikai szélfűvás átmeneti enyhülése nyomán – jól érzékelhetően 1968-ban kezdett élénkülni. A havonta megjelenő Művelődés „Vadrózsák” rovatában sorra tűntek fel néprajzi vonatkozású írások, köztük számos népdalközlés is. 1970-ben a marosvásárhelyi Népi Alkotások Háza - hosszadalmas vitatkozások és alkudozások árán - közreadta Iosif Hertea és Almási István *245 melodii de joc – népi táncdallam – Tanzmelodien* című

8 Mindkettő 1984-ben jelent meg Bukarestben.

gyűjteményét, mely magyar, román és szász szöveges táncdalokat meg hangszeres dallamokat tartalmazott. 1972-ben a Kriterion Könyvkiadónál napvilágot látott a *Tavaszi szél vizet áraszt* című, nagy példányszámú, népszerűsítő célú daloskönyvem (második, bővített kiadása 1982-ben), majd 1979-ben ugyanott a *Szilágysági magyar népzene* című gyűjteményem. A Faragó József összeállította *Virágok vetélkedése. Régi magyar népballadák* című antológiában az alkotások több mint egyharmada a magam válogatta és gondozta dallamokkal együtt jelent meg 1986-ban.

A kolozsvári kutatóknak arra is volt gondjuk, hogy az erdélyi magyar népzene tudomány múltbeli nagyjainak munkásságát áttekintsék és méltassák. Ebben a vonatkozásban két műre utalok: Szegő Júlia *Bartók Béla, a népdalkutató* című, először 1956-ban közzétett könyvére és a *Seprődi János válogatott zenei írásai és népzenei gyűjtése* című, 1974-ben Benkő Andrástól sajtó alá rendezett kötetre, melyben a népzenei gyűjtést magam készítettem elő kiadásra; a bevezető tanulmány megírásában is közreműködtem.

Javarészt a kolozsvári osztály archívumában tárolt adalékok beható vizsgálata alapján született meg Szenik Ilona két nemrég megjelent, kitűnő munkája: az *Erdélyi és moldvai magyar siratok, siratóparódiák és halottas énekek* című könyv,¹⁰ valamint az *Adalékok a bővült soros népdalok kérdéséhez* című tanulmány¹¹. Szintén az intézet dallamtára őrzi azokat a népdalokat, amelyeket Sebestyén Dobó Klára gyűjtött 1952-ben, és csaknem fél évszázaddal később adott közre *Én élmények kicsi búval. Kászoni népzene és néphagyományok 1952-ből* címmel.¹²

A Kolozsvári Folklórintézet munkaterveiben szereplő kutatási témák közül az évtizedek folyamán kiváltképpen a következők voltak lényegesek és gyümölcsözők: a népdalgyűjtés módszertani problémái; az erdélyi népzene kutatás története; az etnikai kölcsönhatások; a népzene osztályozási, rendszerezési és tipológiai kérdései. Az ilyen (és más) tárgykörökben keletkezett írások romániai, magyarországi és németországi folyóiratokban, illetve gyűjteményes kötetekben láttak napvilágot, továbbá elhangzottak előadásként tudományos tanácskozásokon. Jelenleg a népzenei archívum számítógépes adatbázisának elkészítése az elsőrendű feladat.

10 Kolozsvár-Bukarest 1996.

11 In: Zenetudományi írások 1998. Szerk. László Ferenc. Bukarest-Budapest 1999. 158-210.

12 Bukarest-Kolozsvár 2001.